

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle: valtioneuvoston EU-selonteko

Pyydettyä lausuntona valtioneuvoston EU-selonteosta opetus ja kulttuuriministeriö toteaa, että selonteko pohjautuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan ”*Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta*”. Euroopan komissio on työohjelmaansa kirjannut tavoittelevansa reilua, hiilineutraalia ja digitaalista Eurooppaa. Avainsanoina ovat vihreä ja digitaalinen siirtymä, mikä on koronakriisissä todettu entistäkin ajankohtaisemmaksi. Suomen ja EU:n tavoitteenasettelu on siis yhdensuuntainen.

Inhimillinen ja sosiaalinen pääoma ovat tavoitellun vihreän ja digitaalisen siirtymän ja siihen osallistamisen keskeisimpiä tekijöitä. Muutos ei synny ilman oikeaa osaamista, oikeita taitoja ja relevanttia tutkimusta. Se ei synny myöskään ilman osallisuutta, jota myös kulttuuri, liikunta ja nuorisotyö luovat ja vahvistavat. Suomi korostikin neuvoston puheenjohtajakaudellaan inhimilliseen pääomaan investoimisen merkitystä, mikä on näkynyt EU-aloitteissa, mm. ajankohtaisen elpymispaketin perusteluissa.

Valtioneuvoston EU-selonteossa todetaan tästä näkökulmasta, että EU tarvitsee **vahvan tutkimus- ja innovaatorahoitusohjelman** EU:n kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamiseksi. Siinä todetaan myös erityisesti **nuorten näkökulman, osallistumisen ja osallisuuden** tärkeys tehtäessä politiikkaa tuleville sukupolville. Aivan erityisesti inhimillisen pääoman merkitys nousee kappaleessa ”**3.6 Maailman paras koulutus**”, joka seikkaperäisyydessään ansaitsee tulla tässä toistetuksi sellaisenaan:

*”Eurooppalaisten **osaamistason vahvistaminen**, koulutuksellisen tasa-arvon lisääminen ja jatkuvan oppimisen tukeminen tulee nostaa keskeiseksi EU-yhteistyön tavoitteeksi. Tämä on edellytys EU:n globaalille kilpailukyvyille, vihreälle ja digitaaliselle siirtymälle sekä yhteiskuntien resilienssin vahvistamiselle. Samalla se lujittaa tasa-arvoa ja osallisuutta.*

***Inhimillinen pääoma** on Euroopan tärkein voimavara. EU:n strategiseksi tavoitteeksi tulee ottaa eurooppalaisen koulutuksen nostaminen maailman parhaaksi. Tämä edellyttää koulutusinvestointien lisäämistä ja koulutussektorin EU-yhteistyön nostamista uudelle tasolle. Vahvistuvaa Erasmus+-ohjelmaa tulee täysimääräisesti hyödyntää koulutuksen, osaamisen ja liikkuvuuden edistämiseksi. Globaalissa kilpailussa pärjäävien huippuyliopistojen luomiseksi on vahvistettava verkostomaisia eurooppalaisia korkeakouluja. **Euroopan koulutusalue** tulee saavuttaa vuoteen 2025 mennessä poistamalla liikkuvuuden ja yhteistyön esteitä ja parantamalla jäsenmaiden koulutusjärjestelmien yhteentoimivuutta. Tarvitaan myös tiiviimpää yhteistyötä tutkimus- ja innovaatiopolitiikan sekä koulutuksen ja osaamisen kehittämisen välille.*

***Koulutuksen digitalisaatioon** liittyvät kysymykset on otettava EU-asialistalle yhä vahvemmin. Kyse ei ole vain kansalaisten digitaalisesta osaamisesta tai liikkuvuutta edistävästä ratkaisusta, vaan myös siitä, kuinka digitalisaatio muuttaa koulutusta ja koulutusjärjestelmiä. EU-tason yhteistyötä tulisi lisätä esimerkiksi tekoälyn hyödyntämisessä opetuksessa ja oppimisessa.”*

Valtioneuvoston EU-selonteko ei ole tyhjentävä luettelo kaikista Suomen kannalta tärkeistä asioista, vaan konkreettinen ja Suomen myönteisen asemoitumisen jäsentävä linjaus: ”*Suomi on aloitteellinen ja yhteistyökykyinen EU-jäsenvaltio, joka tavoittelee eurooppalaista lisäarvoa tuovia ratkaisua sekä EU:n yhtenäisyyttä ja avoimuutta. Rakentavalla ja myönteisellä EU-politiikalla edistetään parhaiten myös kansallisia tavoitteitamme.*”